

Незабутній Анатолій Котовський

Влітку 1974-го, після четвертого курсу Львівського університету прибуваю в редакцію «Червоного прапора» на практику. Василь Холявчук, редактор газети, зібрав у цьому зв'язку творчих, прокашлявся, засяяв батьківською посмішкою і, міняючи на свій манер «и» на «е», поволеньки, ніби смакуючи кожним словом, оголосив свою волю:

– Абе хлопець показав, чога вартий, практику пройшов не абяка, хай кожен відділ дасть йому по темі. Хай він у нас обтирається, та ще й, може, нас чога навчить. Домовились?

Затакали дружно, але потому так мо дружно розбіглися по кабінетах. А в коридорі підходить до мене високий, по-юнацьки стрункий чоловік з відкритим інтелігентним обличчям і, злегка картаючи, по-свійськи питає, звідки саме родом, чи, бува, не з тих Комаровських буду, котрі у Вовковиях. А я звідти! Почувши це, Анатолій Котовський, а це був саме він, неприховано зрадів і негайно забрав у відділ листів, яким завідував. А вже там з'ясувалося, що ми земляки, бо він народився на хуторі поблизу мого рідного села. Що добре знає багатьох моїх родичів. І що ми із ним хоч далекої, десята вода по киселеві, але теж родичі!

Ця «родинна» обставина посіяла взаємну приязнь, а невдовзі переросла в дуже довірливі, напрочуд теплі стосунки. Бо через рік мене зарахували до штату, і зайве говорити, що найбільше моєї появи радів саме Котовський. А ще

невдовзі я вперше переступив поріг його дуже скромної квартири на тодішній Московській, вперше через бомбилью – спеціальну трубочку, скуштував мате – аргентинський чай, вперше почув з його вуст обставини життя-буття за океаном, у далекій провінції Місьонес...

Харитонович, а тільки так у редакції називали Котовського, був по-дитячому безпосереднім і ширим. При цьому внятково інтелігентним, вроджено гречним. Ніхто ніколи не чув від нього «солоного» слова. Ніхто не міг так уважно, як він, тебе вислухати. Ніхто не був таким терплячим до читачів і відвідувачів. До того ж ніхто не віддавався роботі так, як він, – усім еством, до такої міри, що траплялися кумедні випадки.

Було якось: Харитонович щось за столом строчить таким аллюром, що ледве папір не шкварчить. Голова на лівому плечі, окуляри на кінчику носа, а він лиш губами навздогін думці ворушить. Аж раптом телефон: дзень, дзень! Не міняючи пози, не підводячи голови, а головне, не знімаючи трубку, він озивається:

– Так-так, слухаю вас!

Таких курйозних випадків було доволі, їх часто на всяк манер переповідали, а щоб уже насміятися до сліз, щоразу передавали кулі меду. Харитонович не ображався, не протестував. Навпаки, робив змовницьке обличчя, стишував го-

лос, розводив руками і додавав одну-дві деталі, які тільки підливали у вогонь масла. Регіт стояв – стіни ходором ходили!

Про аргентинський період свого життя Харитонович написав кілька книжок спогадів: «Сельва стогне», «На берегах Ла-Плати»... Йому було вісім років, коли в 1929-му батьки подалися за океан у пошуках кращої долі. На чужині прожив 26 років – і ніколи ані на мить не забував, якого роду-племені. Не козиряв, що був на чільних ролях прогресивного видавництва «Світло», багато зробив для успіху серед країн Аргентини, Бразилії, Уругваю і Парагваю однойменної газети і журналу «Батьківщина», який виходив українською, російською та іспанською мовами. Не афішував, хоч цю обставину можна було повернути на свою користь, що в 1941-му, драматичному для СРСР році, став членом Компартії Аргентини і всі воєнні роки під носом агентів поліції – «Сексьон еспесіаль» – їздив по українських колоніях, збирав для захисників рідної йому країни гроші, одяг, взуття і продукти. Не хизувався переслідуваннями влади генерала-диктатора Хуана Домінго Перона, через які у 1955 році й повернувся в Україну...

Тепер, з висоти зрілого віку, коли багато переосмислено і переоцінено, так ясно бачиться, що Анатолій Харитонович був і залишиться постаттю нашого творчого колективу. Причому настільки колоритною і неординарною, такою абсолютно широкою і непідробно відкритою, що й чорно-білі знімки тогочасних редакційних свят і буднів, і поживклі газетні сторінки з емігрантськими спогадами Котовського, і теперішні випадкові зустрічі з його молодшим сином Анатолієм збудують у пам'яті напрочуд яскраві і дуже дорогі спогади.

Володимир КОМАРОВСЬКИЙ